

REKOMENDACIJOS

KOMISIJA

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2008 m. gegužės 6 d.

dėl viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių išorės kokybės užtikrinimo

(pranešta dokumentu Nr. C(2008) 1721)

(2008/362/EB)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 211 straipsnį,

kadangi:

- (1) Siekiant aukštos teisės aktų nustatyto audito kokybės, būtinas išorės kokybės užtikrinimas, kuris didina skelbiamų finansinių duomenų patikimumą ir geriau apsaugo akcininkus, investuotojus, kreditorius ir kitas suinteresuotąsias šalis. Todėl kiekviena išorės kokybės užtikrinimo sistema turėtų būti objektyvi ir nepriklausoma nuo auditorių.
- (2) 2006 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/43/EB dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 78/660/EEB ir 83/349/EEB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 84/253/EEB⁽¹⁾, 29 ir 43 straipsniuose nustatyti visų teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių kokybės užtikrinimo sistemoms taikomi bendrieji kriterijai. Šioje direktyvoje panaudotos kai kurios idėjos, išdėstytos 2000 m. lapkričio 15 d. Komisijos rekomendacijoje 2001/256/EB dėl teisės aktų nustatyto audito kokybės užtikrinimo Europos Sąjungoje būtiniausių reikalavimų⁽²⁾.

- (3) Tačiau minėtos rekomendacijos dalys, susijusios su viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytu auditu, yra pasenusios dėl nesenų tarptautinių pokyčių ir tendencijų: tokiam auditui taikomos išorės kokybės užtikrinimo sistemos, kurių valdymas yra nepriklausomas nuo auditorių ir kai kokybės užtikrinimo peržiūras atlieka ne praktikuojantys auditoriai, o kiti asmenys.

- (4) Tačiau pagal Direktyvoje 2006/43/EB nustatytus kriterijus galimi žymūs teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių išorės kokybės užtikrinimo sistemų dabartinio organizavimo valstybėse narėse skirtumai. Reikėtų vengti praktikos, kai suinteresuotosios šalys valstybėse narėse nevienodai vertina teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių atliekamo audito kokybę, visų pirma atsižvelgiant į Direktyvos 2006/43/EB 34 straipsnį. Direktyvoje 2006/43/EB valstybių narių viešosios priežiūros sistemos taip pat raginamos ieškoti suderinto kokybės užtikrinimo peržiūrų atlikimo metodo.

- (5) Valstybių narių bendradarbiavimas atliekant viešojo intereso įmonių auditą yra prioritetas. Reikėtų išsamesnių gairių viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių kokybės užtikrinimo sistemoms. Šiuo tikslu reikėtų numatyti naują rekomendaciją, kuri geriau atitiktų esamą padėtį nei Rekomendacija 2001/256/EB ir kurioje būtų atsižvelgta į naujas tarptautines tendencijas ir konkrečius valstybių narių poreikius. Tačiau nebūtina pateikti išsamių gairių dėl teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių, kurių audituojamieji subjektai nėra viešojo intereso įmonės, kokybės užtikrinimo sistemų.

⁽¹⁾ OL L 157, 2006 6 9, p. 87. Direktyva su pakeitimais, padarytais Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/30/EB (OL L 81, 2008 3 20, p. 53).

⁽²⁾ OL L 91, 2001 3 31, p. 91.

(6) Reguliariai atliekami prevencinio pobūdžio patikrinimai turėtų padėti gerinti tikrinamo teisės aktų nustatytą auditą atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės atliekamo audito kokybę. Šiais patikrinimais turėtų būti siekiama stiprinti ir išlaikyti pasitikėjimą teisės aktų nustatytu auditu, taigi ir pačiomis finansų rinkomis. Todėl ši rekomendacija neturėtų būti taikoma *ad hoc* tyrimams, atliekamiems įtarus įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus.

(7) Siekiant pagerinti Bendrijose atliekamų auditų kokybę, tikrinant audito įmones turėtų aktyviau dalyvauti nepriklausomos priežiūros įstaigos. Reikėtų parengti gaires dėl tikrinimo sistemos nepriklausomumo. Reikėtų patikslinti, kokį vaidmenį tokiuose patikrinimuose turėtų atlikti viešosios priežiūros institucijos, profesinės asociacijos ir kitos atitinkamos įstaigos bei ekspertai. Taip pat būtina paaiškinti kokybės užtikrinimo sistemos finansavimo tvarką.

(8) Direktyvos 2006/43/EB 43 straipsnyje nustatyta, kad viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių kokybės užtikrinimo peržiūros turi būti atliekamos bent kartą per trejus metus. Viešosios priežiūros sistemai gali būti sunku rasti reikiamą skaičių inspektorių peržiūroms vietoje atlikti kiekvieno patikrinimo metu. Todėl turėtų būti leidžiama, kad tam tikromis sąlygomis peržiūrose vietoje dalyvautų ekspertai, kurie nėra inspektoriai.

(9) Siekiant užtikrinti, kad atitinkamas teisės aktų nustatytą auditą atliekantis auditorius ir (arba) audito įmonė imtųsi veiksmų pagal galutinę patikrinimo ataskaitą ir rastų joje pakankamai rekomendacijų, kaip ateityje išvengti nustatytų problemų, tiek prieš patvirtinant galutinę ataskaitą, tiek veiksmų įgyvendinimo etape inspektoriai turėtų veiksmingai bendrauti su atitinkamu teisės aktų nustatytą auditą atliekančiu auditoriumi ir (arba) audito įmone.

(10) Siekiant pagerinti kokybės užtikrinimo sistemos atskaitingumą ir palyginamumą Bendrijos mastu, metiniame pranešime apie bendruosius patikrinimų rezultatus reikėtų pateikti pagrindinius veiklos duomenis, pagal

kuriuos būtų galima įvertinti ir naudotus išteklius, ir kokybės užtikrinimo sistemos efektyvumą bei veiksmingumą.

(11) Atsižvelgdama į naujas tarptautines tendencijas, visų pirma į atitinkamų įstaigų ir ekspertų dalyvavimą patikrinimuose, Komisija ketina įvertinti padėtį 2011 m.,

REKOMENDUOJA:

Dalykas

1. Šioje rekomendacijoje pateikiamos gairės dėl auditorių ir (arba) audito įmonių, atliekančių viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatytą auditą, nepriklausomų kokybės užtikrinimo sistemų įgyvendinimo pagal Direktyvos 2006/43/EB 29 ir 43 straipsnius.

2. Jeigu valstybė narė, remdamasi Direktyvos 2006/43/EB 39 straipsniu, nusprendžia atleisti nuo vieno ar daugiau reikalavimų tam tikras viešojo intereso įmones, ši valstybė narė taip pat neturėtų tokioms viešojo intereso įmonėms taikyti priemonių, priimtų vadovaujantis šia rekomendacija.

Apibrėžtys

3. Šioje rekomendacijoje taikomos Direktyvos 2006/43/EB 2 straipsnyje pateiktos sąvokų apibrėžtys. Taip pat šioje rekomendacijoje taikomos tokios apibrėžtys:

a) „viešosios priežiūros institucija“ – kompetentinga institucija, kaip apibrėžta Direktyvos 2006/43/EB 2 straipsnio 10 dalyje, atstovaujanti viešosios priežiūros sistemai, pagrįstai minėtos direktyvos 32 straipsnyje išdėstytais principais;

b) „inspektorius“ – peržiūrą atliekantis vertintojas, atitinkantis Direktyvos 2006/43/EB 29 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punkto reikalavimus ir samdomas viešosios priežiūros institucijos ar kitos atitinkamos įstaigos, kuriai pavesta atlikti patikrinimus;

c) „patikrinimai“ – teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių kokybės užtikrinimo peržiūros, kurioms vadovauja inspektorius ir kurios nėra tyrimai, apibrėžti Direktyvos 2006/43/EB 32 straipsnio 5 dalyje;

d) „ekspertas“ – fizinis asmuo, turintis specialių žinių finansų rinkų, finansinės atskaitomybės, audito ar kitose su patikrinimais susijusiose srityse; juo taip pat gali būti praktikuojantis teisės aktų nustatyta audita atliekantis auditorius.

Kokybės užtikrinimo sistemos nepriklausomumas

4. Viešosios priežiūros institucija turėtų priimti galutinę atsakomybę už viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyta audita atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonių išorės kokybės užtikrinimo sistemą. Valstybės narės neturėtų skirti viešosios priežiūros institucija jokios asociacijos ar įstaigos, susijusios su apskaitos arba audito profesine veikla.

5. Viešosios priežiūros institucija turėtų atskirai arba kartu su kita atitinkama įstaiga, paskirta pagal 6 punktą, atlikti auditorių ir (arba) audito įmonių, atliekančių viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyta audita, patikrinimus.

6. Su patikrinimais susijusias užduotis turėtų būti įmanoma pavesti atlikti kitai tinkamai įstaigai su sąlyga, kad būtų užtikrintas tokios įstaigos atskaitingumas viešosios priežiūros institucijai ir kad pastaroji pasilikėtų atsakomybę bent už šias užduotis:

a) patikrinimo metodikų (įskaitant tikrinimo ir veiksmų įgyvendinimo priežiūros vadovus, ataskaitų teikimo metodikas ir reguliaraus tikrinimo programas) patvirtinimas ir, jei viešosios priežiūros institucija mano esant reikalinga, dalinis pakeitimas;

b) patikrinimo ataskaitų ir veiksmų įgyvendinimo ataskaitų patvirtinimas ir, jei viešosios priežiūros institucija mano esant reikalinga, dalinis pakeitimas;

c) kiekviename patikrinime dalyvaujančių inspektorių patvirtinimas ir, jei viešosios priežiūros institucija mano esant reikalinga, paskyrimas;

d) bet kokio pobūdžio rekomendacijų ir nurodymų teikimas įstaigai, kuriai buvo pavesta atlikti viešosios priežiūros institucijos užduotis.

7. Viešosios priežiūros institucija turėtų turėti teisę dalyvauti patikrinimuose ir susipažinti su patikrinimų dokumentais, audito darbo dokumentais ir kitais susijusiais dokumentais.

8. Visos kokybės užtikrinimo sistemos finansavimo nuostatos, įskaitant nuostatas dėl finansavimo lygio ir finansų kontrolės, neturėtų priklausyti nuo asmenų arba organizacijų, atstovaujančių apskaitininkams, auditoriams ir (arba) audito įmonei arba kitaip su jais susijusių, pritarimo ar veto teisės. Finansavimo lygis turėtų būti toks, kad viešosios priežiūros institucija galėtų turėti pakankamai darbuotojų 6 ir 7 punktų nuostatomis įgyvendinti.

9. Jeigu kokybės užtikrinimo sistemą finansuoja tikrinami teisės aktų nustatyta audita atliekantys auditoriai ir (arba) audito įmonės, bet koks jų mokėtinas mokestis ar kitas įnašas turėtų būti privalomas ir sumokamas visas per nustatyta terminą.

Patikrinimų nepriklausomumas

10. Viešosios priežiūros institucija turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegtos tinkamos politikos ir procedūros, susijusių su personalo, įskaitant inspektorius, ir patikrinimo sistemai vadovaujančių asmenų nepriklausomumu bei objektyvumu.

11. Asmuo neturėtų būti skiriamas inspektoriumi, jeigu jis yra praktikuojantis teisės aktų nustatyta audita atliekantis auditorius, yra samdomas teisės aktų nustatyta audita atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės arba yra kitaip su jais susijęs.

12. Asmuo neturėtų būti skiriamas inspektoriumi, tikrinančiu teisės aktų nustatyta audita atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonę, bent dvejus metus nuo tada, kai šis asmuo nustoja būti atitinkamo auditoriaus ir (arba) audito įmonės partneriu, darbuotoju arba nutraukia kitokio pobūdžio ryšius su šiuo auditoriumi ir (arba) audito įmone.

13. Inspektoriai turėtų patvirtinti, kad tarp jų ir teisės aktų nustatyta audita atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės nėra interesų konflikto. Inspektoriams, kurie pateikia neišsamų arba melagingą patvirtinimą, turėtų būti draudžiama atlikti patikrinimus ir jiems turėtų būti taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos.

14. Inspektoriams už jų atliekamus patikrinimus turėtų atlyginti tik viešosios priežiūros institucija arba įstaiga, kuriai pavesta atlikti patikrinimus. Inspektoriai neturėtų gauti jokio atlyginimo iš tikrinamo teisės aktų nustatyta audita atliekančio auditoriaus, audito įmonės ar jų tinklų.

15. Jeigu viešosios priežiūros institucija mano, kad patikrinimui tinkamai atlikti reikia specialių žinių, inspektoriams turėtų padėti ekspertai. Inspektorius turėtų tiesiogiai kontroliuoti tokių ekspertų veiksmus; jie turėtų laikytis 10, 12–14 punktuose nustatytų reikalavimų.

Metodiniai patikrinimų atlikimo nurodymai

16. Kai valstybėje narėje laikinai nepakanka inspektorių patikrinimams vietoje atlikti, viešosios priežiūros institucija turėtų turėti teisę nuspręsti, kad peržiūras vietoje gali atlikti ekspertai, tenkinantys Direktyvos 2006/43/EB 29 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos d punkto reikalavimus ir visiškai atskaitingi viešosios priežiūros institucijai, su sąlyga, kad inspektoriai bent kartą per šešerius metus atliktų to paties teisės aktų nustatytą auditą atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės peržiūras vietoje.

17. Patikrinimai turėtų apimti:

- a) audito įmonės vidaus kokybės kontrolės sistemos sąrangos vertinimą;
- b) pakankamą procedūrų atitikties reikalavimams tikrinimą ir viešojo intereso įmonių audito bylų peržiūrą, siekiant patikrinti vidaus kokybės kontrolės sistemos veiksmingumą;
- c) atsižvelgiant į patikrinimų metu nustatytus faktus pagal a ir b punktus – naujausio metinio skaidrumo pranešimo, teisės aktų nustatytą auditą atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės skelbiamą pagal Direktyvos 2006/43/EB 40 straipsnį, turinio vertinimą.

18. Turėtų būti patikrintos bent šios teisės aktų nustatyta audita atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės vidaus kontrolės politikos sritys ir procedūros:

- a) teisės aktų nustatytą auditą atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės atitiktis galiojantiems audito ir kokybės kontrolės standartams, etikos ir nepriklausomumo reikalavimams, įskaitant susijusiuosius su Direktyvos 2006/43/EB IV

skyriumi ir 42 straipsniu, taip pat susijusiems atitinkamos valstybės narės įstatymams ir kitiems teisės aktams;

- b) naudojamų išteklių kiekis ir kokybė, įskaitant tęstinio mokymo reikalavimų laikymąsi, kaip nustatyta Direktyvos 2006/43/EB 13 straipsnyje;

- c) atitiktis Direktyvos 2006/43/EB 25 straipsnio reikalavimams dėl audito mokesčių.

19. Atitiktis tikrinti turėtų būti atrinkta pakankamai didelė audito bylų dalis, remiantis teisės aktų nustatyto audito netinkamo atlikimo rizikos analize.

Patikrinimų rezultatai

20. Patikrinimų metu nustatyti faktai ir išvados, kuriais grindžiamos rekomendacijos, taip pat su skaidrumo pranešimu susiję nustatyti faktai ir išvados turėtų būti tinkamai perduoti patikrintam teisės aktų nustatytą auditą atliekančiam auditoriui ir (arba) audito įmonei ir su jais aptarti iki galutinės patikrinimo ataskaitos parengimo. Patikrintam teisės aktų nustatytą auditą atliekančiam auditoriui ir (arba) audito įmonei turėtų būti suteiktas ne ilgesnis kaip 12 mėnesių nuo patikrinimo ataskaitos paskelbimo dienos laikotarpis, per kurį jie turėtų imtis priemonių atsižvelgdami į pateiktas rekomendacijas dėl audito įmonės vidaus kokybės kontrolės sistemos. Jei patikrintas teisės aktų nustatytą auditą atliekantis auditorius arba audito įmonė nesiėmė tinkamų veiksmų rekomendacijoms įgyvendinti, viešosios priežiūros institucija turėtų atskleisti informaciją apie nustatytus pagrindinius vidaus kokybės kontrolės sistemos trūkumus.

21. Viešosios priežiūros sistema turėtų turėti teisę pagal toje valstybėje narėje taikomą teisinę procedūrą auditoriams ir (arba) audito įmonėms, atliekantiems teisės aktų nustatytą auditą, taikyti drausmines priemones arba sankcijas.

22. Viešosios priežiūros institucija turėtų bent jau tinkamai ir laiku informuoti visuomenę apie bet kokias galutines drausmines priemones arba sankcijas, skirtas teisės aktų nustatytą auditą atliekantiems auditoriams ir (arba) audito įmonėms ir susijusias su teisės aktų nustatyto audito atlikimu. Ji turėtų nurodyti teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir (arba) audito įmonę ir apibūdinti pagrindinius trūkumus, dėl kurių taikomos šios priemonės arba sankcijos.

23. Jeigu atliekant patikrinimą nustatoma, kad teisės aktų nustatytą auditą atliekančio auditoriaus ir (arba) audito įmonės pagal Direktyvos 2006/43/EB 40 straipsnį paskelbtame skaidrumo pranešime yra pateikta informacija, kurią viešosios priežiūros institucija laiko iš esmės klaidinančia (įskaitant informaciją dėl audito įmonės vidaus kokybės kontrolės sistemos veiksmingumo), ji turėtų užtikrinti, kad skaidrumo pranešimas būtų nedelsiant atitinkamai pataisytas.

Kokybės užtikrinimo sistemos bendrųjų rezultatų skaidrumas

24. Viešosios priežiūros institucijos turėtų kiekvienais metais paskelbti kokybės užtikrinimo sistemos bendruosius rezultatus. Į tokį pranešimą turėtų būti įtraukta informacija apie pateiktas rekomendacijas, veiksmų, kurių imtasi atsižvelgiant į rekomendacijas, įgyvendinimą, taikytas drausmines priemones ir sankcijas. Jame taip pat reikėtų pateikti kiekybinius duomenis ir kitus pagrindinius veiklos duomenis, susijusius su finansiniais ištekliais ir personalu, taip pat su kokybės užtikrinimo sistemos efektyvumu ir veiksmingumu.

Tolesni veiksmai

25. Valstybės narės kviečiamos pranešti Komisijai apie veiksmus, kurių jos imsis atsižvelgdamos į šią rekomendaciją, iki 2009 m. gegužės 6 d.

Adresatai

26. Ši rekomendacija skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 2008 m. gegužės 6 d.

Komisijos vardu
Charlie McCREEVY
Komisijos narys